

PM från seminarium 4 av 4:

Vi är alla intressenter, låt oss kommunicera!

Malmö 8 oktober 2013

Program

Moderator: Catarina Rolfsdotter-Jansson

13:00 **Introduktion**

Anna Ranger, Reflekta Verksamhetsutveckling

15 minuters presentationer av följande organisationer, inklusive tid för frågor.

- Skånes vindkraftsakademi,
- Skånes Ornitologiska Förening,
- Fri Horisont Österlen,
- Svensk Vindkraftförening,
- Försvarsmakten,
- Svensk Vindenergi,
- Svenskt Landskapsskydd,
- Lantbrukarnas Riksförbund,
- Mannheimer Swartling

16:10 **Avslutning**

På seminariet nämndes **Vindval** som är ett kunskapsprogram med forskning om vindkraftens påverkan på människor, natur och miljö. Programmet är ett samarbete mellan Energimyndigheten och Naturvårdsverket.

För att säkra hög kvalitet på rapporterna ställer Vindval stora krav vid granskning av redovisade projekt. Forskare granskar dem vetenskapligt och handläggare av vindkraftsärenden ur användarsynpunkt. Först därefter fattas beslut om publicering av rapporterna.

Filmer om vindkraftens påverkan på människor, djur och natur:

<http://vimeo.com/search?q=vindval>

Rapporter om vindkraftens påverkan på människor, djur och natur:

<http://www.naturvardsverket.se/vindval>

Vi är alla intressenter, låt oss kommunicera!

Aktörer som på något sätt påverkar vindkraftens utveckling i Skåne fick på eftermiddagen den 8 oktober möjlighet att berätta om sin syn på vindkraft. Genom kunskaps- och erfarenhetsutbyte försökte vi skapa förståelse för varandras intressen och ta ett avstamp till fortsatt arbete.

Om seminarieriet:

I samband med att de reviderade riksintressena för vindkraft presenteras, bjuder Skånes vindkraftsakademi, med stöd från Energimyndigheten och i samarbete med Energikontoret Skåne genom EU-projektet RES-Chains, in de skånska kommunerna, Länsstyrelsen i Skåne, Region Skåne till en seminarieriet om vindkraft.

Seminarieriet syftar till att vara kunskapshöjande och fokuserar på kommunikation kring vindkraft. Vi börjar med att titta närmare på hur svensk energiförsörjning ser ut, även efter 2020, och vilken roll vindkraft kan spela. Vi tar upp förutsättningar för vindkraft i de skånska kommunerna, Boverkets arbete med översiktsplaner och Länsstyrelsens samt Sveriges mål för vindkraft.

Kan vindkraft hjälpa till att göra medborgaren involverad i energisystemet? Vilken är kommunens roll gentemot medborgaren i den demokratiska processen kring vindkraft? Hur bildas attityder och hur uppfattar vi förändringar? Detta är exempel på frågeställningar som seminarieriet lyfter. Vi avslutar med att bjuda in olika intresseorganisationer och låter samtalet med dem bli ett avstamp för det fortsatta arbetet.

Eventuella fel i återgivelsen av presentationerna ansvarar Skånes vindkraftsakademi för, och vi ber på förhand om ursäkt om några sådana finns.

1. Inledning

Anna Ranger, Reflekta Verksamhetsutveckling

Vi har olika kunskap och erfarenhet och ser vindkraft med olika perspektiv. Det finns många aspekter som kanske inte alltid samspelar. När vi diskuterar ett specifikt vindkraftsärende så är det viktigt att fundera på vilka våra olika perspektiv är, att ta ett steg tillbaka och prata vindkraft generellt.

För att visa hur olika perspektiv vi har fick deltagarna gå upp till white board-tavlan och tänka på ordet *landskap* och skriva två olika ord som de associerade med detta. Orden nedan visar på några av de saker som skrevs och tydliggör att vi har olika ingångar i samtalet om vindkraft. Vindkraftsplaneringen behöver utgå från hur landskapet uppfattas av oss människor.

Andas, horisont, djur, naturupplevelse, produktionsmiljö, avslappnande, jordbruk, hemhörighet, öppet, E22:an, kullar och träddungar, Söderåsen, småstad, variation, urbant, symbios, vyer, kretslopp.

2. Skånes vindkraftsakademi

Joakim Nordqvist, ordförande i Skånes vindkraftsakademi

SkV bildades för att vara en plattform för diskussion där man kunde få svar. Tanken var att kunna ta reda på vad vi vet om vindkraft, utan att hamna i ett ställningskrig. Oavsett vad man tycker om vindkraft är man välkommen i föreningen, men förutsättningen är att man är villig att ta reda på saker tillsammans. Man måste kunna släppa in perspektiv och ge en möjlighet för tillit till samtal.

Ordet akademi i föreningens namn går tillbaka till föreställningen om ett forum för diskussion som har högt i tak. Föreningen vill vara inkluderande och försöker inte skapa samsyn eller acceptans, utan legitimitet. Det är inte bra att alla tycker lika.

Det behövs en diskussion om vindkraft. Vi behöver få förståelse för olika perspektiv. Men vindkraft är ett känsloladdat fält. Det är inte alltid enkelt att utvärdera vad som är saklig information och vad som är hörsägen. Vindkraft ställer ett stort krav på kommunerna.

Vindkraft syns, det kan man inte komma ifrån. I samhället har vi varit bra på att bygga bort det vi inte vill se t.ex. avfallshantering och energi, alltså sådant som ger påverkan på samhälle och natur. Det kan kanske vara bra att medvetandegöra den effekt livsföringen har på miljön?

Fråga: Jag tror inte att det finns något speciellt motstånd mot vindkraft. Behöver man fördjupa sig?

Svar: Motståndet beror på vilken kommun man bor/arbetar i. Bland annat drog familjen Piper tillbaka ett vindkraftsärende i Sjöbo kommun efter mycket protester. Det var alldeles nyligen.

Fråga: Hur blir man medlem i Skånes vindkraftsakademi?

Svar: På föreningens hemsida www.vindkraftsakademin.se finns information under *Bli medlem*.

Fråga: Har föreningen fler aktiviteter planerade framöver?

Svar: Det finns inga datum för nya aktiviteter, men vi kommer förstås att ha fler aktiviteter efter att seminarieriet avslutas.

3. Skånes Ornitologiska Förening (SkOF)

Kenneth Bengtsson är Vice ordförande i SkOF och sammankallande i Fågelskyddskommittén.

Kenneth bereder tillsammans med en kollega, Nils Waldemarsson, remissvar i vindkraftsfrågor. Nils ansvarar i huvudsak för ärenden i Bromölla och Kristianstads kommuner. Svartsförslagen går vidare till SkOFs styrelse där det slutliga innehållet bestäms. SkOF har ett stort nät av lokala medlemmar och i normalfallet används deras kunskap när yttrandet bereds.

SkOF följer i stort Sveriges Ornitologiska Förenings (SOF) vindpolicy presenterad i september 2009 (revidering pågår). På grund av bland annat regionala skillnader i förhållande till övriga Sverige behövs dock en särskild policy för Skånes del.

SkOF förordar placering av vindkraftverk i odlingsbygder som tillåter fler än enstaka verk. Föreningen ser hellre tätare grupperingar i lämpliga områden än utspridda verk i landskapet.

SkOF avråder från etableringar:

- i eller vid känsliga arters revir – t.ex. örnar, ängshök, skogshöns, berguv och vit stork
- i sjö- eller skogsmiljö. Riksföreningen SOF menar att produktionsskogar vanligen lämpar sig väl för vindkraft. Eftersom en mycket stor del av skogsbeståndet i Skåne är att betrakta som produktionsskogar, samt att kunskapen om aktiva vindkraftverks påverkan på skogens djurliv är bristfällig, avråder SkOF från etablering av vindkraft i skogsmiljöer i Skåne undantaget homogena granplantager eller i övrigt triviala skogsbiotoper.

SkOF motsätter sig verk med totalhöjd överstigande 150 meter. För sådana verk krävs vitt positionsljus och sådant ljus riskerar att attrahera flygande fåglar i mörker eller under andra förutsättningar som genererar dålig sikt.

SkOF anser att:

- kontrollprogram ska upprättas vid uppförandet av större grupperingar samt vid samtliga etableringar i kontroversiella områden.
- tillhörande infrastruktur såsom kabeldragningar, vägar och underhållsaktiviteter skall vägas in vid bedömning av vindkraftens påverkan i varje enskilt fall.
- försiktighetsprincipen ska gälla i osäkra fall fram till dess att risker utretts och eventuellt avfärdats.
- ytterligare undersökningar om vindkraftverks påverkan på fågellivet ska genomföras. Bland annat finner föreningen det angeläget med häckfågelinventeringar i olika miljöer såväl före som efter verkens uppförande, samt att i olika miljöer undersöka i vilken omfattning fåglar omkommer genom kollision med verken.

Med några få undantag är dialogen med vindkraftsintressenter försumbar. I de fall SkOF är positiva till etableringar nämns detta oftast i beslutsprocesserna. I de fall SkOF är negativa till etableringar förbigås synpunkterna däremot ofta med tystnad och marginalisering.

SkOF råder ofta till inventeringar i planområden och i den mån sådana verkställs anlitar vindintressenterna i normalfallet inhyrda konsulter. Konsulternas och SkOFs bedömningar om ornitologiska värden och/eller risker med etableringen är inte alltid samstämmiga. I sådana fall har SkOF mycket små möjligheter att påverka fortsättningen. Konsultens ord väger mycket tungt även om SkOF kan visa på felaktiga slutsatser, felbedömningar eller otillräckliga fältinsatser. En skillnad mellan konsulterna och SkOF är att SkOF tar hänsyn till hela fågelfaunan (den biologiska mångfalden) medan konsulterna oftast fokuserar helt på de rödlistade arterna.

SkOF vill att det tas större hänsyn till försiktighetsprinciper och undvika tänket "Det får bli som det blir." Föreningen kan vara en resurs vid framtagande av studier.

SkOF önskar också en större öppenhet vad gäller kollisionsoffer. Till dags dato har inte ett enda olycksfall rapporterats till föreningen av vindintressenter (projektörer, servicepersonal, markägare). De fynd som kommit föreningen till känna har samtliga gjorts av privatpersoner. Det känns lite märkligt.

Fråga: Om du fick önska, hur skulle framtida dialog kring vindkraft se ut?

Svar: Vi vill få gehör för att fler studier görs. Kunskap är nyckeln. Vi föreslår en studie som visar innan, under och efter byggnation av vindkraftverk. Den bör göras i olika typer av landskap, särskilt i skogslandskap. Unika studier för varje etablering är inte nödvändigt, men man måste studera olika typer av landskap.

Fråga: Den danska energiön Samsö har mycket vindkraft. Deras VD tror inte att det finns någon fågel som kolliderat mot deras vindkraftverk. Kan ni dra lärdomar från deras studier?

Svar: Skåne är inte Samsö, det råder olika förhållanden.

Fråga: Är ni positiva till offshore vindkraft?

Svar: Vi har svårt att ta ställning och överlämnar det till universitet och proffs. I föreningen har vi begränsad möjlighet att skaffa oss kunskap.

Fråga: Fåglar kan ju dö av både fossila bränslen och av vindkraftverk. Hur ställer du dig till att vindkraft är tänkt att minska användningen av fossila bränslen?

Svar: Flest fåglar dödas av katter, fönster och biltrafik, men det är förstås inte bra att några fåglar dör. I koppling till vindkraft handlar det om särskilda arter som dödas. SkoF är inte motståndare till vindkraft, men vi vill ha den på rätt ställen.

Fråga: Går det att sätta en gräns för vad som är en acceptabel gräns för förolyckade fåglar?

Svar: Alla arter har samma värde. Generellt hotas inte artbestånd av vindkraft, men lokalt kan arter vara hotade.

4. Fri Horisont Österlen

Per Wijkman är ordförande i Fri Horisont Österlen.

FHÖ bildades då ett samrådsbrev kom. Eftersom man inte kände till vad ett samråd var gick man ihop i en förening. När medlemmar sökte information om vad ett samråd är stod det att det är ett gemensamt överläggande. FHÖ har inte alls den erfarenheten. Nu har föreningen över 100 medlemmar från Simrishamn, Ystad och Tomelilla kommuner.

Från köksfönstret ser Per Wijkman blinkande röda ljus från vindkraftverk över 10 km bort.

FHÖ anser att närboende är svaga i politiska processer. FHÖ grupperar sig kring det vindkraftverk som man berörs mest av. Oftast berörs man av fler vindkraftverk. Ett etablerat vindkraftverk leder oftast till fler eftersom politiken anser att finns det ett så är landskapet redan förstört och man kan sätta upp fler.

Ett illa placerat vindkraftverk innebär ett vindkraftverk som är av problem för närboende. Närboende behöver både teknisk och juridisk kunskap beroende på vilken del av vindkraftsprocessen det är. FHÖ har saknat att myndigheterna har en helhetssyn. Många verk ligger på eller nära kommungränsen. Mark- och miljöförbundet borde ta en helhetssyn, när inte Länsstyrelsen gör det. FHÖ har försökt ha en dialog med Länsstyrelsen, men utan framgång. FHÖ får som svar att varje projekt behandlas för sig.

Den snabba utbyggnaden har lett till att personal och vettig kompetens saknas hos tillsynsmyndigheten.

Livslängden för ett vindkraftverk är 20 år, men verk som är över 20 år rivs inte. Kan kommuner tvinga vindkraftsägarna att riva? Tillsynen brister och egenkontroll fungerar inte på grund av vinstintressen.

FHÖ har försökt ha ett samarbete med kommunala tjänstemän, men utan framgång. Förmodad anledning är att tjänstemännen inte vågar ta dialogen pga. rädsla för politiken; kan tjänstemännens uttalanden gå emot kommunens policy?

Bullermätningar är ett problem. FHÖ har erfarit att bullermätningar inte alltid finns att tillgå. LST har, gällande bullermätning, vid något tillfälle svarat "Vi anser inte att dessa uppgifter är nödvändiga". Finns de inte bullermätningar att tillgå, kan man inte heller göra efterkontroll.

Fråga: Vad är ett illa placerat verk?

Svar: Det är en rad indikatorer som spelar roll:

- Buller och eventuella hälsoeffekter
- Estetik/horisontlinjen
- De står så nära (1 km)
- Påverkar fastighetsvärdet när de syns inom en km.

- Man utsätts för ett sänkt fastighetsvärde samtidigt som man bidrar till deras utbyggnad genom elcertifikatsystemet.
- Rädd för en privat kapitalförlust pga vindkraft

Fråga: Har ni stämt någon och vunnit?

Svar: 'Våra' vindkraftverk processas fortfarande. Vi kan bara stämma när vindkraftverken är på plats, men en stämning kostar å andra sidan mycket pengar.

Fråga: Vad grundar du det på att kommunerna har kvoter för vindkraft?

Svar: Kvoter finns inte, men det upplevs så. Det vore ministerstyre om det fanns kvoter på papper.

Fråga: Har du försökt få dialog med politiker i kommunerna?

Svar: Ja, men utan framgång. Vi har dragit slutsatsen att de är under tryck av Regeringen.

Replik: Det är helt ointressant vad Stockholm tycker.

Kommentar: Aspekter som är svåra att fånga upp i fakta är exv känslor. Det ligger inte i tjänstemännens roll att hantera känslor.

5. Svensk Vindkraftförening

Johanna Olesen, styrelseordförande Svensk Vindkraftförening

Svensk Vindkraftförening är en branschorganisation för vindkraftägare och producenter. De har ca 1700 medlemmar. Föreningen har funnits sedan 1986. SV förmedlar trender inom teknisk utveckling, faciliterar kunskap och inspiration, arbetar aktivt med att skapa ekonomiska och finansiella förutsättningar för vindkraft, och jobbar mycket med kommunikation.

SVs vision är att göra vindkraft till en samhällsrörelse som ser efter alla typer och alla storlekar av aktörer. De har en önskan att bygga en bro mellan SV och paletten av intressenter genom att identifiera kommunikation som supporterar Sveriges utveckling av vindkraft – fundamentet i organisationen.

SV och systerorganisationen Svensk Vindenergi har en uppförandekod som grund i arbetet. Man måste ta ansvar vid kontakt med intressenter. Den ska fungera som en kvalitetsstämpel, vara en möjlighet för aktörer i branschen att också formellt ta ansvar utöver vad "lagen kräver", samt inspirera aktörer till att ansvara för och utveckla sin intressenthantering på ett respektfullt och dynamiskt sätt. SV tycker att vindkraft syns och hörs, men tror på vägar till samexistens och mer eller mindre acceptans.

SV saknar en del grupper på samråd: de som håller med eller är neutrala. SV tror på mer än samråd, exv. uppdatering av intressehantering. Man behöver gå från en diskussion om miljö till ekonomi och sociala aspekter. Alltså adaptive planning = inte bara planera, utan även analysera etc.

Fråga: Har olämpligt placerade vindkraftverk tagits ner?

Svar: 2 st. Ett i Torekov och ett i Båstad. Ett av dessa verk kostade 70 000 kr + transport att ta ner. Det skickades till Holland.

Fråga: Vilken input har du fått från andra föredrag?

Svar: Man lär sig från dialog. Ett ja eller nej blir *vad gör vi då?*

6. Försvarmakten

Jakob Gille jobbar med planeringsfrågor hos Försvarmakten.

Försvarmaktens huvuduppdrag, samt var de ska finnas, beslutas av Riksdag och Regering. Genom Flygvapnet, Luftfartsmyndigheten och som flygplatsbygghållare är Försvarmakten sakägare för vissa frågor som rör vindkraftsärenden. Försvarmakten ska ha kännedom om alla höga objekt/hinder. Försvarmakten är sakägare/förvaltare av ett antal riksintressen för totalförsvarets militära del, bl.a. Försvarmaktens tekniska system.

Försvarmakten ansvarar för statens tunga kommunikationsinfrastruktur där samhällsviktig information skickas t.ex.: all säkerhetsdata till kärnkraftsindustrin, polis, räddningstjänst, väderdata (bl. a. realtidsdata för flygtrafiken), SOS Alarm (tillgänglighet). Det är nolltolerans mot bortfall i överföringen och därför måste Försvarmakten upprätthålla det radiolänksstråk som finns intill/vid vindkraftverk. Försvarmakten försöker hjälpa till att hitta alternativa positioner till vindkraftverk som hamnar för nära radiolänksstråket, men ibland går det inte att hitta.

Det finns en FOI-utredning hur Försvarmakten hanterar stoppområden. Den pekar på förbättringsmöjligheter och samarbetsmöjligheter. Bland annat är det viktigt att Försvarmakten träffar Länsstyrelsen och har med kommunerna i dessa samtal, pratar med enskilda företag och jobbar aktivt med kommunikation genom sin hemsida. De måste dessutom bli tydligare att motivera beslut.

Försvarmakten följer med stort intresse utvecklingen av "vindbrukskollen" för att se om man med denna som grund kan rensa tidigare positioner i den civila myndigheten Försvarets Materielverks databas för att på så sätt få mer gynnsamma analyser i attraktiva lägen.

Fråga: Blinkade röda ljus är irriterande. Behövs dessa för flyget? Finns andra flygledningssystem som inte behöver ljuset?

Svar: Ja, de behövs. Det är Transportstyrelsens föreskrifter som gäller. Det finns ett radarsystem som kan känna av höga objekt och tända belysningen när flygen närmar sig. Men eftersom systemet har köpts upp av Vestas är det svårt att föreskriva att systemet ska användas.

Fråga: Vad händer när ett yttrande går ut efter två år?

Svar: Två års-fristen handlar om att kunna ta hänsyn till infrastrukturförändringar. Ibland sker sådana under tidsperioden, ibland inte. För att ta ett exempel sker just nu en sammanslagning av regioner för överföring av havsövervakningsdata. Det innebär att datacentralsmottagare måste ändras och den infrastruktur som vindkraftverk ska samexistera med ändras.

Förslag: Om fåglar attraheras av det vita ljuset kanske Skånes Ornitologiska Förening och Transportstyrelsen borde ha ett samtal om ljus?

7. Svensk Vindenergi

Tomas Hallberg arbetar bl.a. med tillståndsfrågor på Svensk Vindenergi.

Svensk Vindenergi (SVi) har 162 medlemsföretag. En styrelse och några råd hjälper till i tyckande kring sakfrågor. Kansliet har sex anställda. SVi:s mål är att främja vindkraftsutbyggnaden. De vill ha höjd ambitionsnivå i elcertifikatsystemet, mål för ett förnybart EU 2030, beslut gällande nätutbyggnad samt se en satsning på smart grids.

Sverige kan bli ett elexporterande land. SVi vill att Sverige knyter an mer till Regeringsformen, 2 § *Det allmänna skall främja en hållbar utveckling som leder till en god miljö för nuvarande och kommande generationer* samt till Miljöbalken, 1 § *Bestämmelserna i denna balk syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö.*

SVi anser att vindkraft hörs och syns och att man måste ta oron för vindkraft på allvar. Vindkraftverk ska placeras där de syns minst och där påverkan är lägst. Under 2013 beräknas 800 MW vindkraft tillkomma i Sverige och under 2014 600 MW. Därefter stannar utbyggnaden av om man inte ändrar ambitionsnivå i elcertifikatsystemet och målnivå 2030 för EU.

Fråga: Det finns tillstånd för väldigt många vindkraftverk, men det byggs inte på alla dessa platser. Varför?

Svar: Det blåser inte tillräckligt för att matcha ett lågt elpris och ett lågt elcertifikatpris.

Fråga: Ska vi bygga subventionerad el för länder utanför det nordiska elsamarbetet att utnyttja?

Svar: EU menar man att man ska bygga förnybart där det är bäst lämpat.

8. Svenskt Landskapsskydd

Henrik Wachtmeister representerar Svenskt Landskapsskydd

Svenskt Landskapsskydd (SL) har ca 40 000 medlemmar. SLs mål är att skydda landskapet från storskalig etableringar. Idag arbetar föreningen bara med vindkraft. Förnuft och dialog ska styra mot felplacerade vindkraftverk och därigenom erbjuda god livsmiljö på landet. SL finns i hela Sverige och föreningen är också engagerade i den Europeiska organisationen European Platform Against Windfarms (EPAW).

SL har krävt ett stopp av vindkraftsutbyggnaden. Regeringen lyssnade till förslaget och processen kom en bit på vägen, men inte hela vägen fram till ett stopp av utbyggnaden.

Vindkraftverksetableringen blev från början fel. Man skulle ha börjat längre från bostäder och värnat om livsmiljö, boende och landskap. Därtill kan en landsbygd inte köpas genom bygdepeng.

Samråd är en skendemokrati. Grannarna kommer sent in i processen med bara tre veckors svarstid. De har svårt att sätta sig in i ärendet och det skapar en obalans i processen. På samrådsmöten undanhålls information. Det är bara sökanden som kan lämna in uppgifter exv. om bullerpåverkan. När samtal startar med "Vi vill riva din livsmiljö" (genom vägar till vindkraftverk, vindkraftverk etc.) så får man taggarna utåt. Man hör från en vindkraftsprojektör under samrådet, men inget därefter.

SL säger att de inte är frivilliga intressenter. De ställer upp obundet och av egen fri vilja. Inga pengar är involverade i deras arbetsinsats.

SL anser att vindkraft är det dyraste och mest långsamma sättet att stoppa klimatförändringarna. De vill se en oberoende utredning av utbyggnaden av vindkraft. De anser att det bör vara 2 km avstånd till bostäder. Idag följs inte försiktighetsprincipen vid utbyggnad.

Fråga: Du säger att vindkraftsutbyggnaden bygger på skendemokrati, men om det är så hade vi aldrig suttit på det här seminariet och pratat.

Svar: Den påverkan man kan göra nu får först inverkan på framtiden. Det är svårt att påverka nuet.

Fråga: Hur kan SL bidra till uppföljning av vindkraftverk?

Svar: Vi vill att försiktighetsprincipen ska gälla.

Fråga: Hur vill du att vi agerar från myndigheterna?

Svar: Fundera mer på försiktighet och hållbarhet. Kan vi inte använda pengarna på ett bättre sätt?

Kommentar: Flera Länsstyrelser undersöker sina kontrollprogram, särskilt de kontrollprogrammen som hanterar ljud.

Svarskommentar: Det enda sättet vi kommer in är genom de kommunala politikerna.

9. Lantbrukarnas Riksförbund (LRF)

Ulf Jobacker, företagsutvecklare på LRF

LRF har 170 000 medlemmar. Dessa medlemmar disponerar hälften av Sveriges mark och har goda förutsättningar att leverera förnybar energi. LRF har ingen särskild organisation vad gäller vindkraft eller något annat energislag.

Bioenergi dominerar energiföretagandet hos LRFs medlemmar. Ca 800 medlemmar är engagerade i vindkraft. De är antingen markägare, delägare eller ägare. LRF började arbeta med vindkraft 2008/2009 och då fanns inte mycket kunskapsunderlag att tillgå. Vindkraft var ett nytt affärsområde för många, och man visste inte att nyetableringar skulle påverka så många. LRF har format mycket av sitt arbete utifrån publikationer från Vindval som är ett samarbete mellan Naturvårdsverket och Energimyndigheten.

De har tagit fram en energistrategi med följande syfte och mål:

Syfte: stärka den enskilda medlemmens förutsättningar att på företagsnivå och i samverkan med t.ex. föreningar och nätverk ta tillvara affärsmöjligheter på energimarknaderna och skapa förutsättningar för en fortsatt omställning till ett hållbart energisystem.

Mål: öka lönsamheten inom de gröna näringarna genom produktion av förnybar energi och energi- och resurseffektivisering.

Den 1 april 2013 publicerades LRF:s vindkraftspolicy. En grundläggande utgångspunkt för den är att ett vindkraftsprojekt ska bygga på ansvarstagande, öppenhet och dialog genom att projektören:

- För en öppen och inkluderande dialog så att bygd och grannar kan komma till tals och påverka planerings- och beslutsprocessen.
- Erbjuder berörda parter/grannar möjlighet till delägarskap.
- Använder vindupptagningsområdet som grund för arrendeersättning.

- Respekterar olika intressen och utvecklingsplaner inom vindupptagningsområdet så att konsensus uppnås med berörda markägare.
- I de fall konsensus inte kan uppnås med berörda markägare tillämpas Boverkets rekommendationer och gällande lagstiftning.

När dialogen inte verkar fungera, vad behövs då?

10. Mannheimer Swartling

Martin Johansson, Associate, arbetar mycket med vindkraftfrågor på Mannheimer Swartling.

Mannheimer Swartling (MS) är en advokatbyrå och har specialkunskap inom flera områden som berör vindkraft, bl.a. Bank och finans, Energi, Entreprenad och projekt, Fastighetsrätt, Företagsöverlåtelser, Miljörätt. De arbetar med vindkraft över hela Sverige.

Vindkraftens tillståndsprocess och tillsynsfrågor involverar allmänheten. Samråd är viktigt av en formell anledning. Utan samråd kan man inte få tillstånd för sin verksamhet. Efter samrådet kan processen se olika ut beroende på om den är tillståndspliktig eller ej. I Skåne byggs oftast mindre verk/grupper av verk, och prövningen hamnar oftast på kommunal nivå.

Miljökonsekvensbeskrivningar (MKB) har vuxit i omfattning de senaste åren. Det krävs betydligt mer underlag. Kommuner har många gånger inte förutsättning att hantera anmälningspliktiga ärenden på grund av mängden information som måste hanteras.

Frågor och svar

I slutet av seminariet fick deltagarna möjlighet att anonymt ställa frågor till organisationerna som presenterade sina tankar om vindkraft. Här redovisas frågor och svar.

Fråga till Försvarsmakten.

Bedömningen om huruvida försvarets telenät eller andra funktioner störs av en vindkraftsetablering:

a. Hur förhåller den sig till hur motsvarande bedömningar görs i andra länder? Undersöks varför eventuella skillnader i bedömningen mellan länder uppkommer?

b. Hur förhåller den sig till teknisk utveckling i försvarets system/av vindkraftsteknik

Försvarsmakten: a) Det är svårt att svara på. Dels för att jag inte vet hur de tekniska systemen och motsvarande infrastruktur ser ut land för land och dels för att om den är ordnad på ett sätt som liknar den svenska så är den troligtvis hemlig. Det man däremot kan säga om såväl samhällets behov av att säkra infrastruktur och flygverksamhet i andra länder är att man i de allra flesta fall först samhällsplanerat och då tagit hänsyn till alla dessa behov och först därefter anvisat var vindkraft ska byggas. På så sätt avlägsnas/minskas potentiella konflikter vilket märks i medierapporteringen utomlands och i Sverige.

Försvarsmakten: b) Förhoppningsvis uppkommer ingen störning eftersom vi i de flesta fall lyckats avstyra etableringar som skulle skapat störningar i systemen. Bedömningen görs dock individuellt för varje föreslaget vindkraftverk och alla verk som kan accepteras får också klartecken. Så långt vi kan hjälper vi projektören att hitta riktningar för konfliktfria nya positioner. Teknisk utveckling i Försvarsmaktens system kan ev. medföra något minskade skyddsavstånd. Det är dock viktigt att inte ha någon övertro på att detta ska lösa alla problem. Dels för att systemen har en lång livstid vilket innebär att förändringen, om

någon, är långsam över tiden och dels för att huvudproblemet, vindkraftverkens fysiska barriäreffekt samt förmåga att återkasta elektromagnetisk energi, inte kommer att kunna åtgärdas mer än i små andelar. Det är också tveksamt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv om det är värt att investera fantastiska summor av skattemedel för att kunna flytta enskilda verk något närmare ett radiolänkstråk för att på nytt hamna i ett läge där verket påverkar infrastrukturen negativt. Det är ur statens perspektiv lättare att anvisa en konfliktfri etableringsplats.

Fråga till Skånes vindkraftsakademi, Skånes Ornitologiska Förening, Svensk Vindkraftförening, Försvarsmakten, Svensk Vindenergi, Lantbrukarnas Riksförbund, Mannheimer Swartling

Hur kan ni främja en energikälla (vindkraft) som bara kan garantera 2,7 % i levererad effekt? (Siffran är hämtad från den officiella vindkraftsstatistiken från 2012, alla svenska verk inräknade)

Försvarsmakten: För att regeringen bestämt att Försvarsmakten ska bidra till detta mål. Försvarsmakten själv har inga synpunkter på detta från sitt eget myndighetsperspektiv.

Skånes Ornitologiska Förening: Jag förvånas över att frågan ställs till Skånes Ornitologiska Förening. Vi bedömer föreslagna etableringar av vindkraftverk i Skåne utifrån ett ornitologiskt perspektiv. Våra uttalanden lutar sig mot vår egen policy i frågan samt mot riksföreningens SOFs dito. Varje utlåtande från vår sida slutar med följande förklaring: SkOF yttrar sig i vindkraftfrågor enbart utifrån ett fågelskyddsperspektiv. Föreningen yttrar sig således inte i frågor rörande estetik, buller, skuggeffekter och liknande – såvida inte särskilda skäl föreligger.

Skånes vindkraftsakademi: Föreningen Skånes vindkraftsakademi har inte som syfte att främja vindkraft per se, vare sig generellt i relation till andra tekniker för elproduktion eller i specifika etableringar. Men vindkraft är en realitet, i energisystemet såväl som i landskapet. Utifrån denna realitet syftar föreningens verksamhet till att – genom ett kunskapsbaserat, öppet och inkluderande förhållningssätt – främja samtalet, och utbytet av erfarenheter, om hur vindkraft i Skåne samspelar med omgivande intressen. För föreningen, och för dess trovärdighets skull, är det ytterst angeläget att en bredd av perspektiv och kunskaper finns företrädade i detta samtal.

Svensk Vindkraftförening: Det måste vara ett tankefel (?) - t.ex. en Vestas V90 2MW med medelvind 7m/SEK har en medeleffekt på 0,742 MW vilket (per år) medför en verkning på 37 procent av 2 MW fulleffekt. Vi måste få ställa frågan var den statistiken kommer från, det ser inte ut som att den kommer från den officiella vindstatistiken. Någon har iallafall räknat fel - tar man och räknar på en Vestas V27(225 kW) så har den en fulleffektstid på ca 18 procent. Så åter här föreligger en missuppfattning.

Svensk Vindenergi: Under 2012 producerade den svenska vindkraften 7,2 TWh el. Vid utgången av 2012 fanns 2 385 vindkraftverk med en sammanlagd installerad effekt motsvarande 3 607 MW.

Under 2013 förväntas produktionen bli cirka 9,3 TWh.

Vindkraftverk producerar ingen el då det blåser för lite (3-4 meter per sekund), och när det blåser för mycket (över 25-30 meter per sekund) stängs de av. Men på den höjd vingarna sitter är det mycket sällan vindstilla och extremt höga vindhastigheter är också ovanliga. Ett vindkraftverk levererar el i varierande grad under cirka 90 procent av årets timmar.

På hösten och vintern när elen behövs som bäst, är produktionen av vindkraft också som störst.

I bra vindlägen kan moderna vindkraftverk producera 3 500 MWh/MW/år. Äldre verk i sämre vindlägen kan stanna vid knappt 2 000 MWh/MW/år. Det ger vindkraften en kapacitetsfaktor på 20-40%. Kapacitetsfaktorn är en förutsättning som elsystemet kan anpassas för.

Inget kraftslag producerar lika mycket el hela tiden. Under 2009 och 2010 producerade kärnkraften 15-20 TWh mindre el än under ett normalår.

År med lite nederbörd, så kallade torrår, kan vattenkraftproduktionen bli 15 TWh lägre än ett normalår medan våtår kan ge 10 TWh mer än normalåret.

Mannheimer Swartling: Inget att tillägga till Svensk Vindenergis svar.

LRF: Inget att tillägga till Svensk Vindenergis svar.

[Fråga till Svenskt Landskapsskydd](#)

Du bad oss ju tänka på din liknelse med mannen, brunnen och den läckande vattenslangen. Jag följde din uppmaning. Jag gillar liknelsen av vindkraft vid en brunn, då ju grundvatten i regel inte sinar, utan fylls på så länge nederbörd förekommer då och då (samt att man inte vattnar för mycket).

Men anta att mannen relativt nyligen ärvt sin gård, och nu upptäcker att det han trodde var en brunn i själva verket är en stor men ändlig tank med vatten (en ärligare metafor för mänsklighetens situation). Han är givetvis klok och lagar alla hål i slangen, så att det vatten han har räcker så länge som möjligt. Borde han inte också börja gräva en brunn, innan vattentanken är tom?

Svenskt Landskapsskydd: Frågeställaren har ändrat på de ursprungliga förutsättningarna.

Som det nu beskrivs kan jag bara hålla med men med den anmärkningen att även vatten liksom vind är en intermittent källa. Tanken med den enkla skissen var att åskådliggöra den svenska energipolitiken som hellre ökar utbyggnaden av just opålitlig elproduktion vilket för övrigt Svenska Kraftnät ser som ett orosmoment i den framtida elproduktionen. Man börjar i fel ände. Man borde stoppa slöseriet först, vilket bör gå fort, sedan energieffektivisera. Beräkningar som jag sett visar på att man kan spara 30% genom effektiviseringar, d.v.s. nästa 50 TWh. Därefter använda sig av energikällor som kan leverera el med garantier på åtminstone mer än 70 % av installerad effekt. Dessa kan vara vatten, bio, geo/jord, ev. vågkraft. Vindkraften hade 2012 en leverans- och effektsäkerhet på 2,7 %. Sol har 0.

[Fråga till Svensk Vindkraftförening och Skånes vindkraftsakademi](#)

Vid tillståndsprövning hos Länsstyrelsen finns i Miljöbalken regler att samråd ska ske. Men inte vid anmälningsförfarandet hos Miljönämnden. Har ni idéer om hur ett bra samråd skulle se ut/kunna genomföras på kommunal nivå med både Byggnadsnämnd och Miljönämnd inblandade (Alltså ett frivilligt åtagande från sökanden)

Skånes vindkraftsakademi: Från kommunens sida går det att aktivt uppmuntra sökanden att hålla ett frivilligt informationsmöte. Huruvida kommunens bygglovshandläggare har laglig möjlighet att låta de synpunkter, som framkommer på ett sådant möte, bli formellt beaktade i tillståndsgivningen, det vet vi emellertid inte. Vad kommunen, såsom

myndighetsutövare, får och inte får göra regleras i plan- och bygglagen, och just den här frågan skulle en juridiskt kompetent person behöva besvara åt oss.

Däremot kan kommunens byggnads- och miljönämnder och/eller -förvaltningar naturligtvis vara närvarande vid ett sådant informationsmöte. Och då kan man ju göra en poäng av att aktivt informera om hur man som sakägare går tillväga för att få sina eventuella synpunkter formellt beaktade enligt det gängse förfarandet (s.k. "grannehörande") vid denna ärendetyp.

För att undvika missförstånd vore det säkrast att inte kalla denna typ av frivilligt informationsmöte för samråd. Samråd är nämligen en juridisk term med en bestämd betydelse. Det kan därför skapa felaktiga förväntningar om man använder det begreppet.

Svensk Vindkraftförening: Om man endast söker bygglov (t.ex. park med max 6 verk och höjd totalt 150 m) gör man samma process där man med fördel gör informationsinsatsen så tidigt som möjligt med sina intressenter liksom genomför samråd med kommunens byggnadskontor och miljö-hälsa. Man tar idag också fram en fullvärdig MKB själv, även om det inte är ett krav mm. Det har utvecklats en s.k. "praxis" kring mindre projekt.

Med det sagt förespråkar branschens uppförandekod god intressenthantering - inklusive dialog och proaktiv information - oavsett storlek och form på projektet. Man bör göra vad som krävs för att få en god relation med det samhälle man ska verka i, inte "bara" det som regelverket kräver.

Deltagare 8 oktober, seminarium 4

Namn	Organisation
Agne Johansson	Klippans kommun (MP)
Anders Edvardsson	Klimat- och energirådgivare, Energikontoret Skåne
Anders Elmqvist	Serviceförvaltningen, Malmö stad
Annica Elvefors	Ledamot Miljötillsynsnämnden Höganäs kommun
Ann-Marie Johnsson	Kommunstyrelsen Båstad kommun
Bengt Hellström	KF och Miljönämnden i Landskrona
Christian Wintenby	Stadsbyggnadskontoret, Lunds kommun
Fredrik Ingmarson	Stadsbyggnadskontoret, Malmö stad
Karin Sigvardsson	Osby kommun
Lennart Glans	Miljö- och byggnämnden Burlövs kommun
Margareta Dahlgren	Plan- och byggnämnden (KD) Klippans kommun
Martin Tång	Klippans kommun, planeringsarkitekt
Nils-Börje Nilsson	Båstad kommun [C]
Rebecka Christoffersson	Miljöinspektör, Söderåsens Miljöförbund
Roger Holm	Miljöförvaltningen Lunds kommun
Terez Palffy	Energikontoret Skåne
Thomas Lundberg	LIA-student, praktikant Energikontoret Skåne
Tomas Sjödahl	Projektledare Energi, Malmö stad
Petra Ekström	Miljö- och byggnämnden Burlövs kommun
Per Roos	Sjöbo kommun
Anna Ranger	Reflekta Verksamhetsutveckling
Anna Tibbelin	Skånes vindkraftsakademi/Energikontoret Skåne
Catarina Rolfsdotter-Jansson	Rolfsdotter AB
Jamil Khan	Universitetslektor, Miljö- och Energisystem, LTH
Mattias Hennius	E.ON Sverige
Henrik Wachtmeister	Svenskt Landskapsskydd
Jakob Gille	Försvarsmakten
Joakim Nordqvist	Skånes vindkraftsakademi
Johanna Olesen	Svensk vindkraftförening
Kenneth Bengtsson	Skånes Ornitologiska Förening
Martin Johansson	Mannheimer Swartling
Per Wijkman	Fri Horisont Österlen
Thomas Hallberg	Svensk Vindenergi
Ulf Jobacker	Lantbrukarnas Riksförbund